

A detailed oil painting of a young man with long, dark, wavy hair and a mustache. He is wearing a dark, ribbed military-style jacket with brass buttons and a teal sash. A white collar with two large tassels is visible at his neck. A circular medal hangs from the sash. The background is a plain, light-colored wall.

G.W. KERNKAMP

PRINS WILLEM II

Het onvoltooide leven van de
kleinzoon van Willem van Oranje

G.W. Kernkamp

PRINS WILLEM II

Het onvoltooide leven van de kleinzoon
van Willem van Oranje

Uitgeverij Omniboek

Dit boek is een herziene uitgave van de eerste druk uit 1943 bij P.N. van Kampen & Zoon NV uit Amsterdam in de Patria-reeks, onder de titel *Prins Willem II, 1626 - 1650*. Van een andere herziene uitgave uit 1977 onder diezelfde titel bij Uitgeverij Ad. Donker uit Rotterdam, is geen gebruik gemaakt.

Uitgeverij Omniboek
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl

Copyright © 2021, Uitgeverij Omniboek

Omslagontwerp Lauwers-C/Henk Wals
Omslagbeeld Portret van Willem II, Prins van Oranje. Herhaling van het origineel door Gerard van Honthorst door zijn atelier in 1651.
Rijksmuseum, SK-A-871
Vormgeving binnenwerk Studio Mol
Kaart Uitgeverij Omniboek
ISBN 9789401917926
ISBN e-book 9789401917933
NUR 681

Alle rechten voorbehouden. *All rights reserved.*

Uitgeverij Omniboek vindt het belangrijk om op verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Blijf op de hoogte van onze nieuwe boeken en schrijf u in voor de nieuwsbrief: www.omniboek.nl/nieuwsbrief.

Inhoud

Kaart	6
Voorwoord door de uitgever	9
I. Op weg naar de erfelijke soevereiniteit	13
II. Het Engelse huwelijk	31
III. De laatste oorlogsjaren en de Vrede van Münster	53
IV. Prins Willem II vóór de zomer van 1650	75
V. De aanslag op Amsterdam en de gevangenneming van de zes Hollandse heren	133
VI. De laatste levensmaanden	177
Tijdlijn	210
Over de auteur	224
I. Geraadpleegde literatuur	226
II. Noten	230
Register	236

III

De laatste oorlogsjaren en de Vrede van Münster

In de laatste levensjaren van Maurits, na het einde van het Twaalfjarig Bestand, was de oorlog wel hervat, maar op weinig krachtige wijze gevoerd; de prins zelf was onder invloed van zijn oude dag nog voorzichtiger geworden, en ook zijn onderbevelhebbers, met name de heer van Marquette, toonden weinig voortvarendheid. Op het beleid van de laatstgenoemde heeft Alexander van der Capellen heel wat aan te merken.¹⁸ Hij verwijt hem en al onze oude officieren gebrek aan moed en ondernemingsgeest. Wanneer in 1625 een ziekte in ons leger uitbreekt, schrijft hij: ‘Zo slaat God het volk dat door zijn krijgsoversten te zeer wordt vergoelijkt; de lafhartigheid is zo toegenomen dat wij er niet aan denken om de vijand afbreuk te doen.’ Zelfs Frederik Hendrik, toen nog alleen generaal van de cavalerie, kreeg een veeg uit de pan. Hij zou er beter aan doen om in Arnhem, dicht bij de grens, te vertoeven, dan zijn plezier te zoeken in Den Haag. Vooral over de slechte verdediging van onze oostelijke grenzen maakte de Gelderse edelman zich kwaad. Was deze niet zo verwaarloosd dat de vijand in 1624 nog een inval in de Veluwe kon doen?

Het stadhouderschap van Frederik Hendrik had in 1625 een slechte start, toen Breda zich aan Spinola moest overgeven. Maar weldra zouden de kansen keren. In de eerstvolgende jaren zou-

den Twente en de Achterhoek van de vijand worden gezuiverd; de inneming van Grol zou de krijgsroem van Frederik Hendrik verhogen. En al snel zou hij zich de naam van Stedendwinger verwerven door de verovering van Den Bosch (1629), die het oostelijk deel van Noord-Brabant voorgoed in onze macht zou brengen, en de tocht langs de Maas (1632), waarbij Venlo, Roermond, Sittard en ten slotte de belangrijke vesting Maastricht werden genomen.

Constantijn Huygens, die als secretaris en raad achtereenvolgens drie Prinsen van Oranje heeft gediend, namelijk Frederik Hendrik, Willem II en Willem III, vergezelde de eerste op al zijn legertochten en hield Amalia van Solms voortdurend op de hoogte van de verrichtingen van de prins. Honderden briefjes in het huisarchief van de Oranjes getuigen van de zorg waarmee hij zich van deze taak kweet. Soms waren deze geschreven op een klein stukje papier en in microscopisch schrift, omdat zij, om te voorkomen dat ze in handen van de vijand zouden vallen, opgerold moesten worden in een stuk van een pennenschacht. Ze waren vaak onder moeilijke omstandigheden geschreven, soms zelfs 's nachts in een boerenhut, waarbij een varkenshok als lessenaar fungeerde.

Want Amalia van Solms stelde er prijs op zo spoedig en zo vaak mogelijk berichten te ontvangen over het welzijn van haar gemaal. Zij maakte zich vooral ongerust over zijn lot vanwege zijn roekeloze gedrag en omdat hij zich bij een beleg soms in de voorste loopgraven begaf, waar in zijn onmiddellijke nabijheid doden en gewonden vielen. Zij vreesde dat de prins er te veel op vertrouwde dat hij de naam had onkwetsbaar te zijn; in een tijd waarin men veel waarde hechtte aan horoscopen, heette het dat hij onder zo'n gelukkig gesternte was geboren dat geen kogel hem kon treffen. Aan die bezorgdheid gaf Pieter Cornelisz Hooft uiting in een mooi gedicht, waarin hij haar angst over het leven

van de prins schildert bij het beleg van Den Bosch; haar vrees dat alle kogels gemikt zijn op ‘het hoofd met witte veren’ (Frederik Hendrik placht een helm te dragen met een witte verenbos); het gedicht met dat ridderlijke slot, waarin zij, na hem bezworen te hebben zich ook ter wille van vrouw en kind te sparen, hem smeekt, zo hij deze bede niet kan verhoren, dan in zijn lot te mogen delen:

‘Maar is, om lief, om lijf, om leven,
om kind, om zoon van vaders naam,
zoveel, op ver na, niet te geven,
als om een glorierijke faam,
zo gunt mij dat ik met u rijde,
door koud, door heet,
en voert mij bij ’t rapier op zijde
waar dat gij treedt.’

Al bij de veldtocht langs de Maas lachte Frederik Hendrik het vooruitzicht toe in samenwerking met voorname leden van de Zuid-Nederlandse adel deze gewesten geheel van het Spaanse juk te bevrijden. Dat vooruitzicht kwam dichterbij toen Frankrijk zijn hulp daartoe aanbood.

De staatsman die aan het roer van dat rijk stond, Richelieu, zette in zijn buitenlandse politiek koers op de vermindering van de macht in Europa van het huis Habsburg, dat toen zowel in Spanje als in het Duitse Rijk regeerde. Hij had, zonder zich nog zelf in de oorlog te mengen, de Zweedse koning Gustaaf Adolf al indirect gesteund toen deze de strijd tegen de keizer aanbond, zoals hij ook onze Republiek met subsidies had bijgestaan voordat hij zich nauwer met haar verbond en ook Frankrijk openlijk deel liet nemen aan de oorlog tegen de Habsburgers, zowel in het Duitse Rijk als in de Nederlanden.

HET LEVENVERHAAL VAN EEN VERGETEN PRINS

WILLEM II werd geboren in de onstuimige periode die bekendstaat als de Tachtigjarige Oorlog. Hij groeide op in pracht en praal, huwde op 14-jarige leeftijd met een Engelse prinses en had een grootse toekomst in de jonge Republiek in het vooruitzicht. Maar nadat de Vrede van Münster (1648) een einde had gemaakt aan de strijd met de Spanjaarden, liepen de gemoederen tussen de prins en de Hollandse regenten hoog op. De vrede was zo nadelig voor de ambities van Willem II, dat hij besloot over te gaan tot een staatsgreep. Deze putsch leverde echter niet het gewenste resultaat op en korte tijd later bezweek Willem II op 24-jarige leeftijd aan de pokken. Acht dagen later werd zijn zoon Willem III geboren, de latere stadhouder van onder meer Holland en Zeeland en koning van Engeland, Schotland en Ierland. Ondanks het korte leven van de jonge prins en het gebrek aan bronnen weet Kernkamp hem uitstekend in de context van zijn turbulente tijd te plaatsen. In deze unieke biografische schets over de onbekendste Oranje-stadhouder wordt haarfijn uit de doeken gedaan welke omstandigheden hebben geleid tot het Eerste Stadhouderloze Tijdperk.

Prof. dr. Gerhard Wilhelm Kernkamp (1864-1943) was hoogleraar geschiedenis, voorzitter van het Historisch Genootschap en hoofdredacteur van *De Groene Amsterdammer*. Kernkamp stond bekend om zijn vlotte en duidelijke schrijfstijl en dit boek over het leven van Willem II, dat postuum verscheen, is daar een goed voorbeeld van.

'Ik zal nooit vergeten dat een koning van Spanje mijn grootvader heeft laten vermoorden.'

- Willem II in 1650 over de moord op Willem van Oranje.

Uitgeverij Omniboek

www.omniboek.nl

NUR 681